

II. Otázky a odpovede k distribúcii a zberu jódových profylaktík

Často kladené otázky k výmene jódovej profylaxie

Aké má zabezpečenie jódovej profylaxie zákonné podmienky?

Zabezpečenie jódovej profylaxie sa realizuje na základe § 16 ods. 1 písm. a) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane v znení neskorších predpisov, a to držiteľom povolenia na prevádzku jadrových zariadení AE Bohunice a AE Mochovce, ktorým sú Slovenské elektrárne, a. s. podľa § 4 ods. 11 písm. a) bodu 1. vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok sa plánuje a vopred zabezpečuje pre obyvateľstvo v oblasti ohrozenia v okolí jadrového zariadenia.

Z akého dôvodu distribúciu profylaxie koordinuje Ministerstvo vnútra SR?

Držiteľ povolenia na prevádzku jadrových zariadení AE Bohunice a AE Mochovce, ktorým sú Slovenské elektrárne, a.s. požiadal Ministerstvo vnútra SR o pomoc pri distribúcii a zbere profylaktík pre obyvateľstvo v oblasti ohrozenia v okolí jadrového zariadenia. Vzhľadom na pozitívne skúsenosti z obdobných aktivít v predchádzajúcich rokoch, distribúcia a zber sú koordinované územne príslušnými okresnými úradmi, podľa dohodnutých pravidiel.

Kde a kedy si mám ísť vyzdvihnúť nové jódové profylaktiká?

Vo väčšine prípadov nové profylaktiká budú distribuovať svojim občanom mestá a obce. Prosím pozorne sledujte informačné kanály, ktoré Vaše mesto či obec používajú – dedinský rozhlas, mestskú televíziu, miestne periodiká a podobne. Zároveň môžete pri preberaní nových tabliet odovzdať staré, expirované profylaktiká.

Čo ak nenájdem staré jódové profylaktiká? Vydajú mi nové?

Profylaktiká Vám budú vydaná aj bez odovzdania starých expirovaných tabliet. Ak ich nájdete neskôr, môžete ich odovzdať buď na mieste, kde ste si prevzali nové, alebo tablety jednoducho odovzdajte, ako iné staré lieky do lekárne.

Čo ak nestihnem vyzdvihnúť jódové profylaktiká do stanoveného termínu?

Nevyzdihnuté balenia jódovej profylaxie ostávajú mestu a obci. Návrh štátnej správy je, aby mali mestá a obce príručnú zásobu profylaxie pre ďalšiu distribúciu na oddelení matriky, kde sa spravidla nahlasuje trvalý pobyt, ale aj registrujú novonarodení.

Nenahlasoval som si v obci pobyt. Dostanem jódové profylaktiká?

Nie, ak nemáte v obci trvalý, alebo registrovaný prechodný pobyt, poskytnuté dočasné útočisko, profylaxia Vám nebude vydaná. Obce a mestá ale budú vydávať profylaxiu novoprihláseným obyvateľom na oddelení matriky. Pre tento účel majú možnosť vyžiadať si doplnenie svojich zásob profylaxie z rezervy, ktorá je vytvorená (10% z celkového požadovaného počtu obstaraných balení).

Ktorých obcí sa výmena profylaxie týka?

Zoznam obcí je v prílohe

Často kladené otázky k užitiu profylaxie

Prečo sa používa jódová profylaxia?

Pravdepodobnosť havárie v jadrovej elektrárni s únikom rádioaktívnych látok do okolia je veľmi nízka. Ak by však k takejto situácii došlo, v skorej fáze (rádovo niekoľko dní), by sa na ožiarení obyvateľov

významnou mierou podieľali rádioizotopy jódu. Jód je prchavá látka, ktorá by pri porušení tesností bariér v elektrárni unikala do okolia spolu so vzácnymi plynmi.

Riziko, ktoré predstavuje rádioaktívny jód je špecifické. Pri vdýchnutí (inhalácii) alebo požití (ingescii) jódu dochádza k jeho hromadeniu v štítnej žľaze, a to bez ohľadu na to, či je jód rádioaktívny alebo nie. Ak je jód, ktorý sa dostal do organizmu, rádioaktívny a hromadí sa v štítnej žľaze, vzhľadom na malý rozmer žľazy, je to vlastne rádioaktívny žiarič, ktorý v prvom rade ožaruje a ohrozuje samotnú štítnu žľazu. V ľudskom organizme sa nachádza od 20 do 50 mg jódu. Z celkového množstva sa v štítnej žľaze nachádza 10 – 15 mg (t.j. 20-30%). Jód je potrebný pre produkciu hormónov štítnej žľazy.

Ako profylaxia chráni?

Účinným preventívnym opatrením v takomto prípade je nasýtiť (saturovať) štítnu žľazu nerádioaktívnym jódom ešte pred tým, ako sa v štítnej žľaze začne rádioaktívny jód hromadiť. V oblasti ohrozenia jadrovej elektrárne (21-kilometrové okolie elektrárne AE Bohunice V2 a 20 km okolie Mochoviec) je distribuovaný neaktívny jód vo forme tabletiék jodidu draselného, aby ho obyvatelia mali k dispozícii a mohli ho použiť, ak to by bolo potrebné. Nasýtená štítna žľaza potom rádioaktívny jód prijíma len minimálne, preto sa rádioaktívny jód z tela vylúči

Kedy profylaxiu užiť?

Vtedy, keď príslušné orgány – vláda / úrad miestnej samosprávy / orgány civilnej ochrany / úrad verejného zdravotníctva – vydajú pokyn na jej užitie.

Predčasné užitie jódu sa neodporúča, lebo potom nemusí byť dostatočne účinný, keď to bude skutočne potrebné, a nebudete už mať k dispozícii dostatok dávok. Nasýtenie štítnej žľazy neaktívnym jódom je účinné len obmedzenú dobu. Ak je organizmus vystavený rádioaktívneho jódu v ovzduší dlhšiu dobu, môže byť potrebné profylaxiu opakovať. Z toho dôvodu sa každému obyvateľovi vydávajú do domácnosti dve dávky profylaxie.

Aké dávky stabilného jodidu draselného sú potrebné?

Jódové tablety je potrebné užívať podľa pokynov uvedených v Príbalovom letáku k lieku s názvom „Jodid draselný G.L: Pharma 65 mg tablety“.

Užitie vyšších dávok jodidu draselného, ako je uvedené nezvyšuje ochranný efekt. Ak to radiačná situácia bude vyžadovať, kompetentný orgán obyvateľom oznámi, aby po 24 alebo 48 hodinách užili ešte polovičnú dávku jodidu draselného.

Môže mať užitie jódových tabliet škodlivé účinky?

Jódová profylaxia sa v prípade radiačnej havárie vykonáva u všetkých osôb vrátane tehotných a dojčiacich žien. Výnimku tvoria osoby precitlivené na jódové preparáty alebo tie, ktoré sa liečili alebo liečia na poruchy funkcie štítnej žľazy. Vedľajšie účinky sú veľmi zriedkavé a z hľadiska zdravia nie sú závažné.

Čo robiť, keď mám po užití zdravotné ťažkosti?

Osoby, ktoré sa obávajú vedľajších účinkov a žijú v oblasti ohrozenia, nájdu potrebné informácie v príbalovom letáku k lieku s názvom „Jodid draselný G.L: Pharma 65 mg tablety“. Taktiež sa môžu vopred informovať o možných vedľajších účinkoch u svojho lekárnika alebo lekára.

Čo urobiť, keď sme v úkryte a nemáme dostatočné množstvo tabliet pre všetky osoby?

Prednostne dať profylaktiká deťom - sú citlivejšie. Svetová zdravotnícka organizácia konštatovala, že osobám starším ako 40 rokov je potrebné dávať profylaktiká len vtedy, ak sa očakáva veľmi vysoká dávka v štítnej žľaze (okolo 5 Gy). Naše predpisy zatiaľ takéto obmedzenie profylaxie neuvádzajú.

Často kladené otázky k systému ochrany obyvateľstva

Prečo sa profylaxia distribuuje do domácností?

Aby sa skrátil reakčný čas v prípade veľkej jadrovej havárie. Sú aj iné stratégie distribúcie jódovej profylaxie – napríklad do lekární (ide o liečivo), alebo do skladov civilnej ochrany. Slovensko sa rozhodlo pre túto stratégiu – distribúciu do domácností, škôl, pracovísk a pod. Aj v tomto prípade existujú riziká – napríklad neprevzatie jódovej profylaxie, prípadne jej nevhodné užitie. Prínosy sú najmä vo včasnom užití pred vystavením organizmu rádioaktívnemu jódu, ak by k havárii došlo.

Prečo sa distribuuje len v regiónoch v okolí jadrových elektrární?

Výroba a distribúcia jódovej profylaxie sú spojené s určitými nákladmi. Distribúcia v oblasti ohrozenia je snaha o primeranú prípravu vzhľadom na možné riziko.

Aké iné opatrenia na ochranu obyvateľstva existujú?

V prípade expozície voči akejkoľvek nebezpečnej látke existujú tri jednoduché pravidlá, ako jej predísť, resp. znížiť riziko poškodenia zdravia:

- 1) **bariéry** – uzavrieť nebezpečnú látku tak, aby neopustila určené priestory – toto je princíp, ktorý sa používa pri bežnej prevádzke jadrových elektrární. V prípade jadrových havárií sem potom patria opatrenia ako ukrytie, ale aj jódová profylaxia (stabilný jód je bariérou pre ukládanie rádioaktívneho jódu v štítnej žľaze)
- 2) **čas** - expozície skrátiť na minimum – používa sa vtedy, keď nie je možné, alebo želateľné vyhnúť sa žiareniu – napr. pri diagnostike v medicíne
- 3) **vzdialenosť** - vzdialiť sa z dosahu nebezpečnej látky – opatrenia dočasnej evakuácie alebo presídlenia, ako aj zákaz konzumácie nechránenej vody a potravín

Ako nakladať s distribuovanými tabletkami?

Liek je potrebné skladovať mimo dohľadu a dosahu detí. Veľmi dôležité je pamätať si, kde sú tabletky uložené. Uschováva sa v pôvodnom obale na ochranu pred svetlom a vlhkosťou pri teplote do 25 °C. Vhodné je liek uschovávať na trvalom mieste, aby bol okamžite k dispozícii v prípade potreby. Ďalšie informácie sú uvedené v príbalovom letáku k lieku s názvom „Jodid draselný G.L: Pharma 65 mg tablety“.

Kde môžem získať ďalšie informácie o jódovej profylaxii?

V prípade, že Vám odpovede neposkytli dostatočné informácie, môžete sa obrátiť s prípadnými otázkami na Slovenské elektrárne, a.s. Ak sa otázka týka priamo liečiva, jeho účinkov a pod., tak na príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva.

Príloha: Zoznam obcí, ktorých sa týka výdaj a výmena jódových profylaktík

mesto / obec	okres	kraj
1. Sered'	Galanta	Trnava
2. Šalgočka	Galanta	Trnava
3. Vinohrady nad Váhom	Galanta	Trnava
4. Zemianske Sady	Galanta	Trnava
5. Bojničky	Hlohovec	Trnava
6. Červeník	Hlohovec	Trnava
7. Dolné Otrokovce	Hlohovec	Trnava
8. Dolné Trhovište	Hlohovec	Trnava
9. Dolné Zelenice	Hlohovec	Trnava
10. Dvorníky	Hlohovec	Trnava
11. Hlohovec	Hlohovec	Trnava
12. Horné Otrokovce	Hlohovec	Trnava
13. Horné Trhovište	Hlohovec	Trnava
14. Horné Zelenice	Hlohovec	Trnava
15. Jalšové	Hlohovec	Trnava
16. Kľačany	Hlohovec	Trnava
17. Koplotovce	Hlohovec	Trnava
18. Leopoldov	Hlohovec	Trnava
19. Madunice	Hlohovec	Trnava
20. Merašice	Hlohovec	Trnava
21. Pastuchov	Hlohovec	Trnava
22. Ratkovce	Hlohovec	Trnava
23. Sasinkovo	Hlohovec	Trnava
24. Siladice	Hlohovec	Trnava
25. Tekoldány	Hlohovec	Trnava
26. Tepličky	Hlohovec	Trnava
27. Trakovice	Hlohovec	Trnava
28. Žlkovce	Hlohovec	Trnava
29. Banka	Piešťany	Trnava
30. Bašovce	Piešťany	Trnava
31. Borovce	Piešťany	Trnava
32. Dolný Lopašov	Piešťany	Trnava
33. Drahovce	Piešťany	Trnava
34. Dubovany	Piešťany	Trnava
35. Ducové	Piešťany	Trnava
36. Hubina	Piešťany	Trnava
37. Chtelnica	Piešťany	Trnava
38. Kočín - Lančár	Piešťany	Trnava
39. Krakovany	Piešťany	Trnava
40. Moravany nad Váhom	Piešťany	Trnava
41. Nižná (okr. Piešťany)	Piešťany	Trnava
42. Ostrov (okr. Piešťany)	Piešťany	Trnava
43. Pečeňady	Piešťany	Trnava

44.	Piešťany	Piešťany	Trnava
45.	Prašník	Piešťany	Trnava
46.	Rakovice	Piešťany	Trnava
47.	Ratnovce	Piešťany	Trnava
48.	Sokolovce	Piešťany	Trnava
49.	Šípkové	Piešťany	Trnava
50.	Šterusy	Piešťany	Trnava
51.	Trebatice	Piešťany	Trnava
52.	Veľké Kostolány	Piešťany	Trnava
53.	Veľké Orvište	Piešťany	Trnava
54.	Veselé	Piešťany	Trnava
55.	Vrbové	Piešťany	Trnava
56.	Cerová	Senica	Trnava
57.	Hradište pod Vrátnom	Senica	Trnava
58.	Jablonica	Senica	Trnava
59.	Biely Kostol	Trnava	Trnava
60.	Bíňovce	Trnava	Trnava
61.	Bohdanovce nad Trnavou	Trnava	Trnava
62.	Boleráz	Trnava	Trnava
63.	Brestovany	Trnava	Trnava
64.	Bučany	Trnava	Trnava
65.	Buková	Trnava	Trnava
66.	Dechtice	Trnava	Trnava
67.	Dlhá	Trnava	Trnava
68.	Dobrá Voda	Trnava	Trnava
69.	Dolná Krupá	Trnava	Trnava
70.	Dolné Dubové	Trnava	Trnava
71.	Dolné Lovčice	Trnava	Trnava
72.	Dolné Orešany	Trnava	Trnava
73.	Horná Krupá	Trnava	Trnava
74.	Horné Dubové	Trnava	Trnava
75.	Horné Orešany	Trnava	Trnava
76.	Hrnčiarovce nad Parnou	Trnava	Trnava
77.	Jaslovské Bohunice	Trnava	Trnava
78.	Kátlovce	Trnava	Trnava
79.	Košolná	Trnava	Trnava
80.	Križovany nad Dudváhom	Trnava	Trnava
81.	Lošonec	Trnava	Trnava
82.	Majcichov	Trnava	Trnava
83.	Malženice	Trnava	Trnava
84.	Naháč	Trnava	Trnava
85.	Opoj	Trnava	Trnava
86.	Radošovce (okr. Trnava)	Trnava	Trnava
87.	Ružindol	Trnava	Trnava
88.	Smolenice	Trnava	Trnava
89.	Suchá nad Parnou	Trnava	Trnava

90. Šelpice	Trnava	Trnava
91. Špačince	Trnava	Trnava
92. Šúrovce	Trnava	Trnava
93. Trnava	Trnava	Trnava
94. Trstín	Trnava	Trnava
95. Vlčkovce	Trnava	Trnava
96. Zavar	Trnava	Trnava
97. Zeleneč	Trnava	Trnava
98. Zvončín	Trnava	Trnava